

Verkiezingsprogramma
ChristenUnie Heerenveen
2018 - 2022

Heerenveen It Hearrenfean

Jubbega Jobbegea

Akkrum Akkrum

De Knijpe De Knipe

Oudeschoot Aldskoat

Nieuwehorne Nijhoarne

Oldeboorn Aldeboarn

Nes Nes

Oranjewoud Oranjewâld

Oudehorne Aldhoarne

Hornsterzwaag Hoarnstersweach

Tjalleberd Tsjalbert

Mildam Mildaam

Katlijk Ketlik

Bontebok Bontebok

Luinjeberd Lúnbert

Haskerdijken Haskerdiken

Terband Terbant

Gersloot Gersleat

Nieuwebrug Nijbrêge

Nieuweschoot Nijskoat

Inleiding

ChristenUnie, partij in de samenleving

Verkiezingen gaan over mensen. Over u en over mij. Over onze ouders, onze kinderen, onze burens, de leerkracht op de school, onze werkgever en onze werknemers. Ze gaan over ons en onze manier van samenleven.

Wij geloven dat mensen geschapen zijn door God en dat Hij ons aan elkaar gegeven heeft om samen te leven. Om een samenleving te vormen. De ChristenUnie gelooft dat het in onze samenleving om veel meer gaat dan om geld en bezit. Het gaat vooral om zinvol leven, vrijheid en veiligheid.

Wij willen geen samenleving waarin ons verteld wordt wat we moeten denken en doen, maar wij willen vrijheid om te geloven en om zelf verantwoordelijkheid te nemen. Wij willen een gemeente waar een bescheiden overheid ruimte biedt aan inwoners die maatschappelijk initiatief tonen. We willen een wereld waarin we omzien naar elkaar. Een wereld die leefbaar blijft, ook voor onze kinderen.

Een samenleving met toekomst

In Heerenveen gaat er veel goed. Het aantal banen is toegenomen, vrijwilligers zijn overal actief in kerken, zorgcentra, ziekenhuizen en bij sportverenigingen. Tegelijk zijn er zorgen. Zorgen over gezinnen in armoede en zorgen over ouderen die nauwelijks kunnen rondkomen. Over gasboringen onder gemeenteground, over vrouwen in de prostitutie in Heerenveense bordelen, over leegstand in het winkelcentrum en ook over eenzaamheid bij jongeren en ouderen. Ondanks de groeiende economie en welvaart zijn er in Heerenveen genoeg zorgen om je zorgen over te maken.

In onze samenleving zijn normen en waarden niet vanzelfsprekend meer. De hervormingen van het zorgstelsel zijn ingrijpend geweest en mensen dreigen tussen wal en schip te vallen. De manier waarop we met elkaar de samenleving vormgeven, staat ter discussie.

De ChristenUnie onderkent dit en vindt dat het daarom meer dan ooit belangrijk is om te geloven in een stad/gemeente waar het niet meer gaat om 'ik' maar steeds meer om 'wij'. Wij geloven in een politiek van draagkracht en draagvlak.

Daarom gaan wij met dit programma van hoop de komende verkiezingen in. Een programma dat laat zien dat de ChristenUnie wil bouwen aan een samenleving waarin iedereen meetelt. Wij investeren in zorg voor elkaar, in de cruciale rol van gezinnen, in een dienstbare en rechtvaardige overheid, in moreel leiderschap, in godsdienstvrijheid, in een duurzame economie en in een zorgvuldige omgang met Gods schepping.

Zet je in voor de bloei van de stad waarin je woont, want de bloei van de stad is ook jullie bloei. (Jeremia 29:7)

Geef geloof een stem

Bij het zoeken naar antwoorden op de uitdagingen van deze tijd laten wij ons als christelijke partij inspireren door de Bijbel. In de Bijbel gaat het over mensen, over samenleven en ook over de overheid. De Bijbel heeft een bevrijdende boodschap die hoop geeft voor de toekomst. Wij geloven daarom dat christelijke uitgangspunten in de politiek relevant zijn voor Heerenveen.

De ChristenUniepolitici maken deel uit van een beweging van maatschappelijk betrokken christenen die op tal van plekken in de samenleving hun geloof een stem geven. Die hun geloof niet bewaren voor de kerk of thuis, maar uitdelen in de maatschappij. Die bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken voor een betere samenleving. Wij beseffen heel goed dat de overheid niet alle vraagstukken gaat oplossen. De samenleving is niet maakbaar. Maar de overheid is er volgens de ChristenUnie wel om het zwakke te beschermen en het sterke te reguleren, om zo vrede te stichten. De Bijbel roept ons op om *recht te doen, trouw te zijn, en nederig de weg te gaan die God van ons vraagt* (Micha 6:8).

De ChristenUnie is een landelijke, christelijke netwerkpartij. Dat biedt stabiliteit. Onze lokale standpunten zijn niet ad hoc opgeschreven maar gebaseerd op onze christelijke uitgangspunten. Tegelijk biedt het feit dat de ChristenUnie actief is op alle niveaus van het openbaar bestuur uitstekende mogelijkheden om af te stemmen en om lokale zaken provinciaal of landelijk aan de orde te stellen (en andersom).

Van christenen voor alle mensen

De ChristenUnie is een partij *van christenen voor alle mensen*. Wij willen iets uitstralen en doorgeven van de liefde die God heeft voor deze wereld, voor Nederland, voor Heerenveen. Doe met ons mee. Geef geloof een stem!

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Betrouwbare overheid	Pag. 4
1.1 Vertrouwen	Pag. 4
1.2 De gemeente, dat zijn we samen	Pag. 5
1.3 Financiën	Pag. 7
1.4 Privacy	Pag. 8
Hoofdstuk 2: Veiligheid	Pag. 10
2.1 Een veilige samenleving	Pag. 10
Hoofdstuk 3: Zorg	Pag. 13
3.1 Volksgezondheid	Pag. 13
3.2 Zorg voor kwetsbare inwoners	Pag. 13
3.3 Zorg voor vluchtelingen	Pag. 17
Hoofdstuk 4: Gezin, jeugd en onderwijs	Pag. 18
4.1 Zorg voor kinderen en jongeren	Pag. 18
4.2 Onderwijs	Pag. 19
Hoofdstuk 5: Werk en Inkomen	Pag. 21
Hoofdstuk 6: Kunst, cultuur en sport	Pag. 23
Hoofdstuk 7: Economie	Pag. 26
Hoofdstuk 8: Energie, klimaat en milieu	Pag. 29
8.1 Energieke gemeente	Pag. 29
8.2 Afvalinzameling	Pag. 32
8.3 Toekomstbestendig waterbeheer	Pag. 32
Hoofdstuk 9: Wonen en ruimte	Pag. 34
9.1 Wonen	Pag. 34
9.2 Ruimte	Pag. 36
Hoofdstuk 10: Mobiliteit	Pag. 39

Hoofdstuk 1: Betrouwbare overheid

Waar staat de ChristenUnie voor?

Bij de ChristenUnie staat de samenleving centraal. Een samenleving die niet het werk is van de overheid, maar van mensen en maatschappelijke verbanden samen. De gemeente heeft dus een bescheiden rol en heeft vooral als taak de kracht in de samenleving te versterken en staat daarom naast mensen. Om te wijzen op de eigen verantwoordelijkheid, maar ook om mee te denken, te stimuleren en te ondersteunen waar dat nodig is. Dit vraagt om maatwerk: de een heeft die ondersteuning sneller nodig dan de ander. En voor kwetsbare mensen die het echt niet zelf of samen met anderen kunnen, biedt de overheid een vangnet.

1.1 Vertrouwen

Bij de ChristenUnie staat de samenleving centraal. Een samenleving die niet het werk is van de overheid maar van mensen en maatschappelijke verbanden samen. De gemeente heeft dus een bescheiden rol en heeft vooral als taak de kracht in de samenleving te versterken en staat daarom naast mensen. Om te wijzen op de eigen verantwoordelijkheid maar ook om mee te denken, te stimuleren en te ondersteunen waar dat nodig is. Dit vraagt om maatwerk: de een heeft die ondersteuning sneller nodig dan de ander. En voor kwetsbare mensen die het echt niet zelf of samen met anderen kunnen, biedt de overheid een vangnet.

Inwoners moeten een beroep kunnen doen op de overheid als hun vrijheid, veiligheid of bestaanszekerheid in het geding is. Om die reden is het goed dat de overheid op een aantal belangrijke terreinen ook grenzen aangeeft, handhaaft, normeert en kadert.

De ChristenUnie zet in het werk in de gemeenteraad in op luisteren en samenwerken. Het wel of niet deelnemen in een coalitie is daarbij niet doorslaggevend. Het innemen van standpunten in de raad wordt primair bepaald door de uitgangspunten van de partij, die o.a. zijn vastgelegd in het programma. Als fractie willen we betrouwbaar en constructief bekend staan in Heerenveen.

De ChristenUnie wil bijdragen aan het herstel van vertrouwen door:

- ⊕ Open, herkenbaar en betrokken aanwezig te zijn in Heerenveen.
- ⊕ In te zetten op goede relaties met burgers en tussen openbaar bestuur en burgers.
- ⊕ Eerlijk te zijn en geen beloftes te doen die niet zijn na te komen.
- ⊕ Er voor te zorgen dat politieke processen zoveel mogelijk in de openbaarheid plaatsvinden.
- ⊕ Te streven naar een coalitieakkoord op hoofdlijnen zodat er voor alle partijen ruimte is voor invloed op beleid.
- ⊕ De bereikbaarheid en dienstverlening van de gemeente hoge prioriteit te geven.
- ⊕ Het onderwerp integriteit continu aandacht te geven:
 - Raad en college volgen elke twee jaar een training over integriteit zodat dilemma's regelmatig besproken worden.

- De burgemeester is hoeder van de integriteit en daarmee ook vertrouwenspersoon voor raad en college. De burgemeester stelt een tweede vertrouwenspersoon aan, waarbij ervoor wordt gezorgd dat er altijd een man en een vrouw vertrouwenspersoon zijn.

1.2 De gemeente, dat zijn we samen

De ChristenUnie wil dat inwoners zo veel mogelijk zelf verantwoordelijkheid nemen voor het eigen handelen en - samen met anderen en de overheid - de zorg voor de samenleving oppakken.

De gemeente moet op haar beurt dan wel open staan voor initiatieven van inwoners, maar ook voor initiatieven van instellingen, bedrijven en kerken. Vooral als die het algemeen belang op het oog hebben. Hierbij past een overheid die meedenkt, participeert, drempels verlaagt en faciliteert. De ChristenUnie stimuleert dat inwoners zichzelf organiseren in bijv. coöperaties en daarmee verantwoordelijkheden op zich nemen op het gebied van duurzaamheid, zorg, lokale economie of wijkbeheer. Meer verantwoordelijkheid van inwoners vraagt om minder regels van de gemeente, om minder administratieve lasten en bureaucratie. Kortom, om een college en raad die durven los te laten.

De ChristenUnie wil inzetten op het meedenken van inwoners, platforms en comités voorafgaande aan beleidsvorming in de raad. Burgerinitiatieven willen we ruimhartig verwelkomen en participatie stellen we op prijs. Wel letten we erop dat de gemeenteraad vanaf het begin heel duidelijk is over de ruimte die er is voor burgerparticipatie. Dat steekt nauw. Aan de ene kant niet pas het gesprek aangaan als keuzes al gemaakt zijn, maar ook geen ongecontroleerde burgerparticipatie.

Inwonerpeilingen, experimenten met nieuwe vormen van vertegenwoordiging en andere manieren om inwoners te betrekken bij de besluitvorming moeten aanvullend zijn op het mandaat dat via de verkiezingen door de inwoners is gegeven. Juist bij belangentegenstellingen is het de gemeenteraad, die als hoeder van het algemeen belang, knopen doorhakt. Het lokaal bestuur blijft eindverantwoordelijk.

Raadgevende referenda zijn geen oplossing bij complexe politieke vraagstukken. Het feit dat de uitslag niet bindend is, levert verwarring en ontevredenheid op. En bovendien: raadsleden zijn gekozen om zorgvuldig alle belangen af te wegen en weloverwogen besluiten te nemen. Laat hen het werk doen waar ze mandaat voor gekregen hebben.

Overheid en inwoner in dorpen en wijken

De gemeente heeft een aantal belangrijke kerntaken, zoals veiligheid, (jeugd-)zorg, maatschappelijke ondersteuning, ruimtelijke ordening en duurzaamheid. Zelfs bij die taken waar zij een primaire verantwoordelijkheid heeft, zoekt zij steeds zoveel mogelijk samenwerking met de samenleving (inwoners, bedrijven, organisaties, kerken, scholen enzovoort).

De ChristenUnie waardeert dorpen ('kernen') en buurten als lokale gemeenschap en hecht aan het eigene en de vitaliteit van de lokale gemeenschap. De gemeente moet alle mogelijkheden benutten om bewoners van dorpen te betrekken bij zaken die hen raken. Steeds meer gemeenten hebben verscheidene (kleine) kernen. Dat vraagt om specifiek kernenbeleid.

Voor een betrokken kernenbeleid kiest de ChristenUnie voor het inzetten van dorpsambassadeurs. Dit zijn mensen die met beide benen in de dorpssamenleving staan en een makkelijke toegang hebben tot ambtenaren, raadsleden en wethouders.

De ChristenUnie wil dorpen en wijken eigen verantwoordelijkheid geven, ondersteund met eigen budgetten. De kracht van de kern (wijk) is daarbij uitgangspunt. Verenigingen/coöperaties zoals dorpsbelangen worden gefaciliteerd om hun belangenvertegenwoordigende rol te kunnen vervullen. Voorwaarde is dat er een duidelijk draagvlak voor de vereniging in de kern moet worden aangetoond. Voor een degelijk kernenbeleid is het noodzakelijk beleidsvrijheid te geven om kleine projecten slagvaardig te kunnen aanpakken.

Raadsleden en/of wethouders hebben regelmatig een vrij toegankelijk inloopuur in het dorpshuis of andere centrale plek in de kern.

Daarom:

- ⊕ Ruimte voor inwoners die verantwoordelijkheden op zich nemen (bijv. in coöperaties) op het gebied van duurzaamheid, energie, zorg, lokale economie of wijkbeheer.
- ⊕ Indieners van burgerinitiatieven worden niet van het kastje naar de muur gestuurd. De gemeentelijke organisatie hanteert hiervoor een eenvoudig systeem/loket.
- ⊕ Wijken hebben eigen mogelijkheden om keuzes te maken die passen bij de wijk en houden ook eigen budgetten.
- ⊕ Geen raadgevende referenda maar wel vroegtijdig open en eerlijk burgers betrekken bij beleidskeuzes en/of grote ontwikkelingen.
- ⊕ Heldere procesafspraken bij burgerparticipatie.
- ⊕ De gemeente gebruikt bij schriftelijke communicatie met inwoners eenvoudig Nederlands. (taalniveau B1)

Gemeentelijke samenwerking

Samenwerking van gemeenten moet 'van onderop' plaatsvinden. Hiermee wordt bedoeld dat de gemeenteraden van de individuele gemeenten hiertoe besluiten. Zij vormen de onderste en daarmee de verantwoordelijke bestuurslaag.

Uitgangspunt voor de ChristenUnie is dat de kwaliteit van de gemeentelijke organisatie (ook wel bestuurskracht genoemd) voldoende moet zijn en blijven. Als deze bestuurskracht tekortschiet, is de gemeenteraad de eerstverantwoordelijke om te gaan zoeken naar versterking van deze bestuurskracht.

De ChristenUnie wil minder bestuurlijke drukte. Bestuurlijke samenwerkingsverbanden zoals gemeenschappelijke regelingen (WGR) vragen een kritische houding. De ChristenUnie is niet per definitie tegen gemeenschappelijke regelingen, maar die dienen op z'n minst de mogelijkheid in zich te hebben dat de individuele gemeente eigen beleid kan blijven formuleren. Ook is belangrijk dat de raad zicht en controle houdt op besluiten die een WGR neemt.

- ⊕ Keuzes voor schaalvergroting (samenwerking met andere gemeenten in allerlei gradaties) worden gemaakt op basis van inhoud, kwaliteit, draagvlak en herkenbaarheid.
- ⊕ De ChristenUnie steunt (het wettelijk mogelijk maken van) initiatieven die kaderstelling en controle rondom samenwerkingsverbanden versterken.
- ⊕ De raad maakt afspraken over hoe WGR-en vanuit de raad worden gevoed en gecontroleerd.
- ⊕ De ChristenUnie wil dat uit de raad een commissie wordt ingesteld die hierop toeziet.

1.3 Financiën

Van de gemeente verwachten wij dat zij een betrouwbare, goede rentmeester is van de beschikbare middelen. Structurele uitgaven, zoals voor wegen en onderwijshuisvesting, moeten kunnen worden betaald uit vaste inkomsten. Alle burgers betalen mee, hetzij via de afdracht van de rijksoverheid, hetzij via de gemeentelijke belastingen zoals de Onroerende Zaak Belasting (ozb). Uiteraard is er maatwerk mogelijk voor mensen met weinig financiële draagkracht.

In de afgelopen periode is het takenpakket van de gemeenten flink uitgebreid. Hiermee zijn de financiële risico's toegenomen. De mogelijkheden deze op te vangen zijn gericht op efficiëntievergroting door integraal de taken die de gemeente heeft op sociaal gebied, in de openbare ruimte en op het terrein van veiligheid in te vullen. Daarmee is de noodzaak versterkt om alle risico's beter in beeld te brengen en te beheersen. Toekomstige generaties mogen niet worden opgezadeld met de gevolgen van slecht (financieel) beleid van hun voorgangers.

Politiek is kiezen

Het begint allemaal met het inzichtelijk maken in de begroting en jaarrekening welke prestaties voor de beschikbare financiën worden uitgevoerd en zijn gerealiseerd. Publieke middelen zijn per definitie schaars; er zijn altijd meer wensen dan er geld beschikbaar is. De gemeenteraad moet zorgvuldig de verschillende wensen, noden en belangen kunnen afwegen. Bij bezuinigingen

moeten de posten die te maken hebben met de nood van individuele burgers, zorg, veiligheid, beheer en onderhoud van bestaande voorzieningen worden ontzien.

De nieuwe voorschriften voor begroting en jaarrekening zijn gericht op transparantie en betere vergelijkbaarheid met andere gemeenten.

De gemeente koopt duurzaam en circulair in. Keuzes en resultaten zijn meetbaar.

De gemeente als ambtelijke organisatie moet blijven werken aan doelgerichtheid en efficiëntie. Rekenkameronderzoeken kunnen daarbij behulpzaam zijn, mits ze gericht worden ingezet en geen (politiek) doel op zich worden.

- ⊕ De lokale lastendruk stijgt in principe niet meer dan de inflatiecorrectie.
- ⊕ De dienstverlening van de gemeente (o.a. leges) zijn zo ver mogelijk kostendekkend. Bij inkoopbeleid zijn in Heerenveen duurzame criteria een harde eis: fair trade, social return on investment en maatschappelijk verantwoord ondernemen en door het mogelijk te maken dat (zorg)inkooporganisaties cao-lonen kunnen volgen.
- ⊕ Bezuinigen door kritisch te zijn op:
 - bekostigen van 'prestigeprojecten';
 - subsidiëren van organisaties en activiteiten die ook met privaat geld kunnen worden bekostigd;
 - de inhuur van externe projectmanagers, adviesbureaus e.d.

1.4 Privacy

Bescherming van persoonsgegevens

Voor een goede vervulling van de toegenomen wettelijke taken en verplichtingen heeft de gemeente de beschikking over veel gevoelige persoonsgegevens. Het koppelen van gegevens is nodig om snel de juiste zorg te kunnen leveren. Onduidelijke privacyregels leiden ertoe dat zorgverleners de veilige kant kiezen en daarmee goede hulpverlening in de weg staan.

Voor het vertrouwen in de overheid is het tegelijk van het grootste belang dat zorgvuldig met deze gegevens wordt omgegaan. Burgers hebben daar recht op: het recht op bescherming van persoonsgegevens is een grondrecht en burgers moeten daarom goed geïnformeerd zijn over wat er met hun gegevens gebeurt.

De belangrijkste regels voor de omgang met persoonsgegevens zijn neergelegd in de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) en verder uitgewerkt in o.a. de Wmo en de Jeugdwet. Vanaf 25 mei 2018 geldt in alle EU-lidstaten één privacywet: de AVG. Deze wet legt de gemeente de verplichting op om aantoonbaar alles in orde te hebben voor wat betreft de bescherming van persoonsgegevens.

- ⊕ Elke medewerker van de gemeente die gevoelige persoonsgegevens verwerkt volgt een privacytraining of heeft een dergelijke training gevolgd.
- ⊕ Medewerkers in het sociaal domein ontvangen werkinstructies om een zorgvuldige omgang met gevoelige persoonsgegevens te waarborgen.
- ⊕ Medewerkers in het sociaal domein wijzen cliënten zowel schriftelijk als mondeling op hun rechten op het gebied van privacy.

- ⊕ Het vergroten van het privacybewustzijn in de gemeentelijke organisatie moet een belangrijk deel vormen van de werkzaamheden van de privacy officer en/of de Functionaris voor Gegevensbescherming.
- ⊕ De gemeente stelt heldere privacystatements op.
- ⊕ Niet de angst voor boetes, maar een intrinsieke motivatie om zorgvuldig om te gaan met persoonsgegevens moet de basis vormen voor het voldoen aan privacywetgeving.

Hoofdstuk 2: Veiligheid

Waar staat de ChristenUnie voor?

Als inwoner van Heerenveen wilt u veilig kunnen leven. Helaas is dat niet vanzelfsprekend. De overheid heeft de plicht om inwoners te beschermen en criminaliteit te bestrijden.

Elk dorp, elke buurt of wijk heeft een eigen aanpak nodig en inwoners moeten betrokken zijn bij het formuleren daarvan. Juist burgers, winkeliers, scholen, politie en woningcorporaties dragen bij aan goede dorpen en buurten. Dat zijn buurten waarin jongeren veilig naar school gaan en ruimte hebben om te spelen, waarin ouders met een gerust hart wonen, werken en winkelen en waarin ouderen zonder zorg over straat kunnen, actief kunnen zijn en voluit van het leven kunnen genieten.

2.1 Een veilige samenleving

Ook bij de aanpak van veiligheidsproblemen toont de ChristenUnie haar hart voor de samenleving. Hard waar het moet, zacht waar het kan, maar altijd met een hart. De ChristenUnie heeft aandacht voor slachtoffers en hun omgeving en stimuleert een effectieve, op herstel gerichte, aanpak van daders.

Minstens één keer per jaar moet er overleg zijn tussen gemeenteraad, burgemeester, politie en openbaar ministerie waarin gesproken wordt over resultaten. Daarbij wordt ook verslag gedaan van de inzet van mensen en middelen, onderlinge samenwerking, aanrijdtijden e.d. van politie, brandweer en ambulances. De gemeenteraad moet een stevige vinger aan de pols houden bij beleid dat naar de veiligheidsregio's is verplaatst.

Burgers worden, als oren en ogen van de politie, actief betrokken bij de veiligheid op straat, in de wijk en in huis. Dit kan door de inzet van Burgernet en van internet, zoals WhatsApp-groepen in de wijk.

Cameratoezicht is een prima middel, maar de ChristenUnie wil het beperkt (proportioneel) toepassen en inbedden in goede wetgeving (privacy) en in een goede cyclus van beleid, uitvoering en evaluatie.

De ChristenUnie stimuleert dat inwoners gemakkelijk melding kunnen maken van overlast en van crimineel gedrag, waarbij de politie contact legt met de melder over de resultaten. De mogelijkheid van het anoniem aangifte doen, biedt burgers in sommige gevallen veiligheid, maar is nog onvoldoende bekend. De ChristenUnie vraagt om voorlichting over deze mogelijkheid.

De ChristenUnie hecht aan de rol van de wijkagent als aanspreekpunt voor burgers in de wijk en zijn coördinerende taak naar andere agenten en de gemeente toe om problemen in de wijk concreet aan te pakken.

- ⊕ Er wordt ingezet op extra beschikbaarheid en zichtbaarheid van de wijkagent.
- ⊕ Inwoners worden (eventueel per wijk) betrokken bij het opstellen van het veiligheidsplan en de prioriteiten.
- ⊕ De burgemeester zorgt voor lage drempels voor het doen van (anoniem) aangifte en voor goede terugkoppeling door politie.
- ⊕ Betrek burgers bij veiligheid in hun directe omgeving d.m.v. Burgernet, en buurtpreventieapps.
- ⊕ Er is in Heerenveen ruimte voor organisaties als Stichting Exodus die opvang en ondersteuning bieden aan (ex-)gedetineerden.
- ⊕ De ChristenUnie maakt zich hard voor een vuurwerkvrije gemeente. Alleen door de gemeente toegelaten professionals mogen bij speciale gelegenheden vuurwerk afsteken. Veiligheid en milieu zijn hier zeer bij gebaat.

Drugs en drank

Mensen zijn geschapen door God. Zij zijn te waardevol om in drugs, drank, gokken of prostitutie zichzelf, hun vrijheid en waardigheid kwijt te raken.

De ChristenUnie wil geen uitbreiding van het aantal koffieshops in Heerenveen.

Met de Drank- en Horecawet van 2013 is de nodige ervaring opgedaan met gemeentelijke handhavingstaken. Deze handhaving vraagt om voldoende beschikbare en goedgeschoolde handhavers. Wij vragen extra alertheid op de handhaving van leeftijdsgrenzen. De ChristenUnie wil dat de strijd tegen drankmisbruik gevoerd wordt samen met scholen, ouders, kerken, verslavingszorg, horeca, politie, sportverenigingen en andere betrokkenen.

- ⊕ Het aantal casino's en gokhallen moet verminderd en de vestiging van nieuwe wordt voorkomen.
- ⊕ De gemeente organiseert (zo nodig samen met andere gemeenten) voldoende toezichtcapaciteit voor de Drank- en Horecawet. De gemeente gebruikt hiervoor regelmatig mystery guests.
- ⊕ *Happy hours* in de horeca en reclamestunts voor alcoholische dranken worden via convenanten of via de APV aan banden gelegd.

Prostitutie

Prostitutie is mensonwaardig en gaat in tegen Gods bedoeling met seksualiteit. Criminaliteit, mensenhandel, uitbuiting, eenzaamheid en andere sociale problemen zijn de schrijnende werkelijkheid achter de schone schijn. Wij willen dat de gemeente voldoet aan haar inspanningsverplichting om sekswerkers te helpen met uitstappen en hen individueel over deze mogelijkheden informeert. Regelmatige prostitutiecontrole is nodig om schrijnende situaties op te sporen, te handhaven en om hulp (via een uitstapprogramma) te kunnen bieden. Met de verschuiving van prostitutie van de clubs en bordelen naar het thuiswerken/via internet diensten aanbieden, neemt de onzichtbaarheid van de prostitutiebranche toe en daarmee ook het risico op illegaliteit, uitbuiting en mensenhandel. De ChristenUnie wil daarom nieuwe afspraken maken over preventie, opsporing, zorg en samenwerking.

Voor exploitanten moet ondernemen in deze sector zo moeilijk mogelijk gemaakt worden. Daartoe komt er een *one-strike-you're-out-beleid*. Na de 'out' wordt een pand herbestemd door de raad.

- ⊕ Heerenveen investeert in uitstapprogramma's voor prostituees (in clubs en zelfstandig werkend), ook als het Rijk daar geen middelen voor beschikbaar stelt.
- ⊕ Wij willen bij voorkeur een uitsterfbeleid voor bestaande seksinrichtingen en de vestiging van nieuwe seksinrichtingen voorkomen.
- ⊕ De gemeente Heerenveen zorgt voor een veilige opvang voor slachtoffers van loverboys, pooiers en mensenhandelaren.

Hoofdstuk 3: Zorg

Waar staat de ChristenUnie voor?

De ChristenUnie wil in Heerenveen bijdragen aan een samenleving waarin iedereen ertoe doet en meedoet. De gemeente Heerenveen heeft in de afgelopen periode veel meer taken gekregen en heeft daarmee dus een grote verantwoordelijkheid gekregen als het gaat om de zorg voor kinderen, jongeren en kwetsbare inwoners. Niet alles in dit proces is goed gegaan, maar de ChristenUnie steunt de veranderingen omdat het goed is om een samenhangend zorg- en preventieaanbod zo dicht mogelijk bij onze bewoners te organiseren.

De ChristenUnie wil de inkoop voor jeugd, Wmo en beschermd wonen integraal gaan organiseren. Dus één contract voor alle domeinen om te benadrukken dat Heerenveen uitgaat van de leefwereld van mensen en niet van de wettelijke kaders.

Uitgangspunt van de ChristenUnie is dat elk mens waardevol is en dat die waarde niet afhangt van prestaties, gezondheid, seksuele geardeheid, afkomst, leeftijd, gewenstheid of geluk. Al het leven, in gaafheid en gebrokenheid, verdient het om tot ontplooiing te komen, te participeren, om te worden beschermd en om zorg te ontvangen als dat nodig is.

3.1 Volksgezondheid

Gezondheid is van invloed op prestaties op school, op het werk en in de maatschappij. Een gezonde leefstijl is eerst en vooral een verantwoordelijkheid van mensen zelf, maar gaat ook de maatschappij aan. Door te investeren in preventie zorgen we ervoor dat mensen (langer) gezond blijven. Wij willen dat jongeren gezond en vrij van verslaving opgroeien.

De gemeente is verantwoordelijk voor de instandhouding van de (regionale) gezondheidsdienst (GGD) en daarmee voor het uitvoeren van taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg. De levensverwachting van inwoners verschilt regelmatig per dorp of wijk. De ChristenUnie maakt zich daar zorgen over en zet zich in om deze verschillen tegen te gaan.

- ⊕ De gemeente Heerenveen gaat door met het project Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).

3.2 Zorg voor kwetsbare inwoners

De komende tijd zal de gemeente vol moeten inzetten op het weghalen van de schotten tussen hulp, zorg en participatie en het voorkomen en verminderen van bureaucratie. De ChristenUnie wil dat er gedacht wordt vanuit de zorgvraag van burgers. In een gesprek wordt door de zorgvrager zelf aangegeven wat hij of zij nodig heeft, welke richting van hulpverlening wordt ingezet en wie kan helpen en ondersteunen bij het hervinden van de eigen kracht.

- ⊕ Meitinkers die namens de gemeente gesprekken voeren met hulpvragers hebben mandaat om toezeggingen te doen over schuldhulpverlening, indicaties voor respijtzorg, Wmo-voorzieningen en jeugdhulp. Alleen dan wordt integraal indiceren mogelijk.

- ⊕ Bij aanvragen van inwoners voor ondersteuning door de gemeente wordt een gesprek gevoerd met de aanvrager, samen met andere gezinsleden, mantelzorgers of een onafhankelijke cliëntondersteuner.
- ⊕ Integrale afwegingen worden gemaakt in één beschikking voor zowel Wmo, jeugdhulp, participatiewet, minimabeleid enzovoort.
- ⊕ De aanvrager wordt, indien gewenst, actief ondersteund door een onafhankelijke adviseur bij het formuleren van een hulpvraag en bij het kiezen van de juiste oplossingen.
- ⊕ De mogelijkheid van Eigen-krachtconferenties en de verplichting tot het aanbieden van een familiegroepsplan moet worden opgenomen in de lokale (Wmo-)verordening en actief worden aangeboden.
- ⊕ Een persoonsgebonden budget (pgb) is één van de instrumenten om passende zorg onder regie van de zorgvrager aan te vragen. De ChristenUnie wil dat pgb-gebruik mogelijk blijft en dat inwoners die mogelijkheid kennen. Zo hebben zorgvragers altijd de mogelijkheid om identiteitsgebonden of andere noodzakelijke zorg in te kopen als deze niet gecontracteerd is.
- ⊕ Er is structureel overleg tussen kerken (diaconieën) en de gemeente om kerken een volwaardige plaats te geven in de sociale structuur van de stad/het dorp/de wijken.
- ⊕ Een eigen bijdrage voor zorg/ondersteuning mag nooit leiden tot zorgmijding.
- ⊕ De ChristenUnie wil meer hergebruik en delen van (zorg-)middelen.
- ⊕ De gemeente werkt in overleg met onderwijs, bibliotheken en wijkteams aan de aanpak van laaggeletterdheid.
- ⊕ De gemeente heeft een klachtenfunctionaris die kan bemiddelen tussen cliënten en gemeente.
- ⊕ De gemeente gaat bij de uitvoering van de Wmo en de participatiewet gebruik maken van de inzet van ervaringsdeskundigen.
- ⊕ De ChristenUnie wil zo veel mogelijk tegemoetkomen aan de individuele behoefte van inwoners in een kwetsbare positie. Daarbij horen ook pilots en experimenteel actieonderzoek en maatwerkbudgetten om die instrumenten doelgericht en efficiënt uit te voeren.

Personen met verward gedrag

Het aantal personen met verward gedrag op straat neemt toe. Er zijn veel minder GGZ-bedden, problemen worden niet tijdig herkend en soms blijft hulp uit. De ChristenUnie wil bijsturen waar nodig. Daarbij zet de gemeente in op vernieuwende vormen van zorg. Mensen die verward gedrag vertonen horen in ieder geval niet thuis in een politiecel, ze verdienen de aandacht van omgeving en hulp. Tegelijk zal de samenleving meer oor en oog moeten krijgen voor burens die 'anders' zijn.

- ⊕ Samen met de GGZ worden afspraken gemaakt hoe mensen met verward gedrag in hun eigen situatie kunnen worden ondersteund, hoe netwerken betrokken worden en wordt voorkomen dat mensen afhankelijk worden van de GGZ.

- + De gemeente zet, in het kader van het hervinden van de eigen kracht, in op zelfhulpgroepen en op de beschikbaarheid van woonruimte.
- + De politie, de GGZ, de Spoedeisende Hulp-afdeling van het ziekenhuis en de wijkteams maken afspraken over wat te doen bij het aantreffen van mensen met verward gedrag. Voorkomen wordt dat deze mensen in een politiecel terechtkomen.
- + We investeren in beschermd wonen en in de zorg voor mensen met GGZ-problematiek die thuis wonen: 24/7 ambulante psychische zorg in de wijk, inloophuizen en time-out voorzieningen voor kortdurende opname.

Mantelzorgers

Dagbesteding en respijtzorg zijn belangrijk om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen. Daarom zet de ChristenUnie in op respijtzorg, waardering van de mantelzorger en het proactief benaderen van mensen die mantelzorger zijn geworden.

- + De gemeente heeft een ruim aanbod in mantelzorgondersteuning, waaronder een respijtvoorziening.
- + De gemeente wijst mensen die mantelzorger zijn of worden actief op ondersteuning.
- + De gemeente ontwikkelt een visie op informele zorg en de manier waarop die zorg zich verhoudt tot de formele zorg op de punten van eenzaamheid en langer thuiswonen.
- + De gemeente faciliteert de coördinatie van informele zorg.

Vrijwilligers

- + Vrijwilligers kunnen, indien nodig, een gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) krijgen.

Iedereen telt mee en doet mee

In de afgelopen periode is het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, mede dankzij inspanningen van de ChristenUnie, geratificeerd. Een inclusieve samenleving is daardoor dichterbij gekomen. Maar de ChristenUnie wil verder. Mensen met een beperking moeten mee kunnen doen. Ook daarvoor wil de ChristenUnie zich vol inzetten. Om die reden wil de ChristenUnie een inclusieagenda opstellen voor Heerenveen om zo werkelijke stappen te maken naar de inclusieve samenleving.

- + De openbare ruimte en het openbaar vervoer worden op zo'n manier ingericht dat mensen met een beperking zich thuis voelen in Heerenveen en zich er zelfstandig kunnen redden.
- + De gemeente werkt aan het ontwikkelen én uitvoeren van een lokale inclusie-agenda. De doelgroep wordt hier actief bij betrokken.
- + Er komt een campagne om de acceptatie van handicaps en beperkingen te bevorderen.
- + De gemeente zorgt ervoor dat haar gebouwen en voorzieningen goed toegankelijk zijn voor alle inwoners.
- + De gemeente zorgt ervoor dat (gemeentelijke) evenementen toegankelijk zijn voor bezoekers met een beperking.

- + De gemeente Heerenveen zoekt actief naar mogelijkheden om kinderen met een beperking te laten sporten.

Langer zelfstandig blijven wonen

Steeds meer mensen met een zorgvraag moeten langer thuis blijven wonen. Woningen moeten dus geschikt zijn voor ouderen en mensen met een beperking. De ChristenUnie vindt dat de gemeente Heerenveen daarin, samen met woningeigenaren en woningcoöperaties, een grote verantwoordelijkheid heeft.

Niet alleen woningen, maar ook de openbare ruimte moet toegankelijk en veilig zijn en uitnodigen tot ontmoeting en activiteiten. Het sluiten en centreren van voorzieningen is voor de ChristenUnie dan ook een punt van zorg en aandacht.

- + Er zijn voldoende aangepaste zorgwoningen, ook voor de groep jongvolwassenen met een psychiatrische achtergrond.
- + De openbare ruimte moet veilig en toegankelijk zijn en ruimte bieden voor ontmoeting.
- + De gemeente biedt de Blijverslening aan zodat particulieren hun woning makkelijker kunnen aanpassen.
- + Er komen afspraken met woningcorporaties om woningen geschikt te maken voor bewoners die zware zorg nodig hebben.

Ouderen

Ouderen betekenen veel voor onze samenleving. Ze hebben bijgedragen aan het functioneren van de samenleving zoals die nu is. Daarom verdienen ouderen aandacht en steun, juist in deze tijd. Veel ouderen functioneren prima en weten lang hun weg zelfstandig of met zelfgeorganiseerde hulp of netwerken te vinden. Maar vaak leiden lichamelijke of geestelijke klachten tot een verminderde mobiliteit. Eenzaamheid wordt zo een steeds groter risico. De ChristenUnie heeft hier oog voor en zet zich in om eenzaamheid te bestrijden.

- + Sport en bewegen voor ouderen is een speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid.
- + De ChristenUnie biedt ouderen standaard een bezoek aan vanuit het wijkteam en /of de welzijnsorganisaties met als belangrijkste doel om (verborgen) problemen zoals eenzaamheidsproblematiek 'onder woorden' te brengen en er zo mogelijk iets mee te doen.
- + In gesprekken met ouderen over een zorgvraag is zingeving vaak een belangrijk onderwerp. Om hier een goede invulling aan te geven maakt de gemeente, afhankelijk van de achtergrond van de zorgvrager, gebruik van deskundigen zoals kerken of andere religieuze organisaties.
- + Heerenveen wordt een dementievriendelijke gemeente.
- + De website van de gemeente is 'ouderenproof'. Per wijk is er een actuele sociale kaart, die ook in gedrukte vorm beschikbaar is.
- + Samen met de bibliotheek wordt een cursus aangeboden om ouderen zo nodig meer digitaalvaardig te maken.

3.3 Zorg voor vluchtelingen

De gemeente Heerenveen is verantwoordelijk voor goede opvang van vluchtelingen. Mensen die huis en haard hebben verlaten moeten een veilig onderkomen krijgen. We zijn ons ervan bewust dat het draagvlak hiervoor soms kwetsbaar is. Daarom willen we dat nieuwkomers zo snel mogelijk opgenomen worden in onze samenleving. Dat begint met het leren van de taal, maar ook dat gaat sneller en beter als nieuwkomers actief deelnemen aan de maatschappij. De ChristenUnie pleit allereerst voor gespreide, kleinschalige opvang van vluchtelingen.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV'ers) verdienen bijzondere aandacht. Het percentage dat problemen veroorzaakt en een opleiding staakt is hoog.

De gemeente moet de taakstelling voor huisvesting van statushouders halen, maar moet ook bewaken dat dit niet tot verdringing op de huizenmarkt leidt. Dit kan door (tijdelijk) extra huisvesting te realiseren en door het verbouwen van bijvoorbeeld kantoorpanden tot woningen. Gemeenten dienen hier zo nodig actief het gesprek over aan te gaan met het provinciebestuur. 'Asielzoekerwijken' of 'vluchtelingenflats' zijn absoluut onwenselijk; spreiding is belangrijk. Nieuwkomers moeten zo snel mogelijk deel kunnen nemen aan (vrijwilligers)werk en participatie in verenigingen. Mogelijkheden om actief kennis te maken met en deel te nemen aan de maatschappij helpen nieuwkomers bij hun integratie. Initiatieven vanuit de samenleving die hiervoor georganiseerd worden, verdienen aanmoediging en ondersteuning. Belangrijk is tegelijk dat nieuwkomers leren dat de Nederlandse normen en waarden leidend zijn.

De ChristenUnie vindt dat iedereen recht heeft op onderdak. Dat geldt ook voor uitgeprocedeerde asielzoekers en staatlozen. Zolang de buitenschuldregeling onvoldoende werkt of landen van herkomst onvoldoende meewerken aan terugkeer mogen uitgeprocedeerden daar niet de dupe van zijn. Gemeenten moeten ten minste minimale opvang (bed, bad en brood) bieden, ook wanneer de landelijke regeling hiervoor is stopgezet.

- ⊕ De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid voor het, verspreid over de wijken, huisvesten van statushouders. Indien nodig worden er extra (tijdelijke) woningen of alternatieve woonvormen gerealiseerd.
- ⊕ Activiteiten vanuit de samenleving die taal en participatie van nieuwkomers bevorderen worden omarmd.
- ⊕ Voor AMV'ers wordt er in overleg met het COA en het lokale onderwijs een voorschoolprogramma op de opvanglocatie gestart. De gemeente steunt (financieel) maatjesprojecten, omdat die bijdragen aan de kennismaking met onze waarden, cultuur en taal.
- ⊕ De gemeente schakelt het bedrijfsleven in en daagt hen uit statushouders in dienst te nemen.
- ⊕ De gemeente zorgt voor ten minste bed, bad en brood (en begeleiding!) voor uitgeprocedeerde asielzoekers zolang ze (nog) in Nederland zijn.
- ⊕ Gemeentebesturen maken, in samenspraak met alle stakeholders (COA, IND, Vluchtelingenwerk, maatschappelijke organisaties, scholen, kerken en bedrijfsleven), een lokaal beleidsplan voor snelle en efficiënte integratie van nieuwkomers.

Hoofdstuk 4: Gezin, jeugd en onderwijs

Waar staat de ChristenUnie voor?

Kinderen en jongeren hebben de toekomst. De gemeente Heerenveen moet daarom inzetten op veilige gezinnen, veilige scholen en veilige buurten. De ChristenUnie wil dat kinderen die extra ondersteuning nodig hebben zo veel mogelijk dicht bij huis en school terecht kunnen en dat de zorg past bij de identiteit van het gezin.

4.1 Zorg voor kinderen en jongeren

Investeren in gezinnen

Het is hoog tijd om meer aandacht te besteden aan sterke en liefdevolle gezinnen. De ChristenUnie wil dat stellen met kinderen tools aangereikt krijgen om te kunnen bouwen aan hun relatie en aan het ouderschap. Zo moet de geboortezorg niet alleen gericht zijn op de lichamelijke voorbereiding op de komst van een kindje, maar ook op de mentale voorbereiding. Onderzoek laat zien dat voorlichting en begeleiding positief werken tegen stress in de relatie. Een kind is het beste af als de ouders het samen goed hebben, daarom willen we ouders ondersteunen door ouderschaps cursussen via consultatiebureaus aan te bieden.

In de huidige cultuur zijn de verwachtingen van relaties hoog en tegelijkertijd is trouw in relaties niet vanzelfsprekend. De afgelopen decennia is het aantal echtscheidingen en verbroken relaties fors toegenomen. Voor kinderen is de echtscheiding van hun ouders vaak bijzonder ingrijpend. Steeds meer raken we hiervan doordrongen, zeker als we de verhalen horen over pijnlijke vechtscheidingen. Inzet op ondersteuning en preventie bij relatieproblemen is nodig omdat daarmee kinderen in hun kwetsbare positie worden beschermd en veel relatieleed voor ouders wordt voorkomen.

- + De ChristenUnie wil meer aandacht in de prenatale voorlichting voor psychosociale aspecten en veranderingen in de relatie als gevolg van het vader- en moederschap.
- + Met professionals uit het veld ontwikkelt de gemeente preventief (v)echtscheidingsbeleid, allereerst gericht op het laagdrempelig en vrijwillig versterken van relaties van alle ouders in Heerenveen, maar daarnaast ook op tijdige hulp als een scheiding onvermijdelijk is.
- + Ouderschaps cursussen en informatie over relatieondersteuning moeten laagdrempelig beschikbaar zijn.
- + De gemeente ondersteunt initiatieven waarmee ouders ouders ondersteunen.

Effectieve ondersteuning

Door de jeugdzorg te decentraliseren heeft het Rijk het vertrouwen uitgesproken in gemeenten dat zij samen met de jeugdzorgaanbieders de jeugdhulp kunnen organiseren. Om de transformatie te laten slagen zal er verder ingezet gaan worden op preventie en vroegsignalering, zodat kinderen eerder worden ondersteund en geholpen. Want ouders en kinderen zijn erbij gebaat als op het juiste moment de juiste zorg beschikbaar is. Zo licht of zo zwaar als nodig is. Hiervoor is nodig dat de zorgvrager, het gezin, samen met de omgeving en professionals een

plan maakt. In het hulpverleningstraject willen we namelijk de eigen kracht en de netwerken van gezinnen inzetten en versterken.

Jeugdhulp moet beschikbaar zijn voor alle kinderen en ouders die ondersteuning nodig hebben. Om snel hulp te kunnen aanbieden is het belangrijk om de zorg dichtbij plekken te organiseren waar kinderen verblijven. Dit kan door het onderwijs samen met jeugdzorg arrangementen te laten ontwikkelen of de jeugdzorg op scholen spreekuren te geven. De ChristenUnie pleit ervoor expertise in de kinderopvang of school te halen. Zo wordt ingezet op preventie en wordt voorkomen dat op termijn doorstroming naar duurdere en zwaardere vormen van zorg nodig is. Tegelijkertijd ondersteunt het de leerkracht die met zijn of haar zorgen over een kind, samen met de ouders, terecht kan bij een professional die de zorg overneemt.

- ⊕ De ChristenUnie wil extra investeren in pleeggezinnen, gezinshuizen en steungezinnen om het aantal uithuisplaatsingen en opvang in instellingen terug te dringen en zwaardere hulpverleningstrajecten te voorkomen.
- ⊕ Multi-probleemgezinnen zijn gebaat bij een integrale aanpak waarin betrokken hulpverleningsinstanties nauw samenwerken en daarbij is de aanpak van één gezin, één plan, één coördinator belangrijk.
- ⊕ Inkoop van jeugdhulp gebeurt niet alleen op prijs, maar vooral op kwaliteit en aansluiting bij identiteit.
- ⊕ Ouders/gezinnen worden actief gewezen op de mogelijkheid om via een PGB identiteitsgebonden of specialistische zorg in te kunnen kopen als de gemeente deze zorg niet heeft ingekocht.
- ⊕ Kinderen, jongeren, ouders en scholen worden betrokken bij een integrale visie op jeugdhulp.
- ⊕ Jongeren die mantelzorger zijn worden optimaal ondersteund vanuit de Wmo, zodat zij gewoon naar school kunnen gaan en vrije tijd hebben.
- ⊕ Extra zorg voor kinderen die met hun moeder of hun vader in de mannen/vrouwenopvang verblijven.
- ⊕ De gemeente biedt tienermoeders ondersteuning, zorg en begeleiding.
- ⊕ De gemeente ondersteunt de werving van pleegouders, zodat kinderen, als dat wenselijk is, opgevangen kunnen worden in hun eigen omgeving.
- ⊕ Om gezondheidsproblemen tegen te gaan en het (sociaal) welzijn te bevorderen, zorgt de gemeente ervoor dat ieder kind de mogelijkheid krijgt om te sporten.
- ⊕ De gemeente stimuleert en bevordert de psychische gezondheid bij kinderen en ouders, en zet extra in op het voorkomen van depressies en suïcide onder jongeren.
- ⊕ De gemeente zorgt, samen met de zorgpartners, voor continuïteit van zorg en ondersteuning als jongeren in de jeugdzorg 18 jaar worden.

4.2 Onderwijs

Voor kinderen en jongeren is het onderwijs een belangrijke plek. Het is een plek waar ze zich cognitief en sociaal ontwikkelen en waar ze andere kinderen en jongeren ontmoeten. De ChristenUnie is voor de vrijheid van onderwijs. Ouders moeten, vanuit hun verantwoordelijkheid

voor de opvoeding van hun kinderen, kunnen kiezen voor een school die aansluit bij de eigen waarden, identiteit en idealen. De gemeente moet de diversiteit van scholen op levensbeschouwelijke en pedagogische gronden respecteren.

Voor het versterken van preventie en vroegsignalering werkt de gemeente zoveel mogelijk faciliterend samen met professionals in het onderwijs en in de vroeg- en voorschoolse voorzieningen.

Kleine scholen zijn vaak scholen die sterk geworteld zijn in hun omgeving. De ChristenUnie heeft zich zowel op landelijk niveau als op het niveau van de gemeenten altijd ingezet voor kleine scholen. Dat blijft de ChristenUnie in de komende tijd doen.

De toenemende trend om onderwijsinstellingen en kinderopvang samen te voegen tot Integrale Kindcentra (IKC's) biedt aan de ene kant kansen om kinderen vanaf heel jong een doorlopende leerlijn aan te bieden. Tegelijk mag lokale of regionale samenwerking geen inbreuk vormen op de autonomie van besturen en de identiteit van scholen. Vrijheid van onderwijs vraagt een terughoudende overheid. Samenwerking is goed, samenwerking afdwingen niet.

Helaas ontstaan er regelmatig problemen bij de overgang van kinderen en jongeren van de ene naar de andere vorm van onderwijs. Om die reden stimuleert de gemeente, met oog en waardering voor de eigenheid en identiteit van scholen, samenwerking tussen voor- en voorschoolse voorzieningen en het onderwijs, maar ook de samenwerking tussen het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs en het onderwijs dat daarop volgt. Zeker als het gaat om kwetsbare jongeren. Dit kan door bijvoorbeeld de inzet van vrijwillige mentoren.

Daarnaast wil de ChristenUnie dat onderwijs, overheid en arbeidsmarkt meer gaan samenwerken. Dat kan door actief de samenwerking te zoeken, maar bijvoorbeeld ook doordat de gemeente in haar aanbesteding aan plaatselijke aannemers de eis stelt dat stageplekken worden mogelijk gemaakt.

Kinderen en jongeren moeten naar school. De gemeente zet daarom maximaal in op het voorkomen van schooluitval. Zoveel mogelijk jongeren in Heerenveen halen hun startkwalificatie.

- ⊕ De ChristenUnie wil dat de gemeente binnen de arbeidsmarktregio inzet op een goede aansluiting van onderwijs, overheid en het bedrijfsleven. Hierbij gaat aandacht uit naar arbeidsmarktrelevante vmbo- en mbo-opleidingen.
- ⊕ In Heerenveen krijgen kwetsbare jongeren uit het speciaal onderwijs de juiste begeleiding naar een waardevolle plek in onze samenleving.
- ⊕ De ChristenUnie wil dat er bij huisvesting van onderwijs aandacht is voor duurzaamheid en een goed binnenklimaat.
- ⊕ Op scholen wordt, zowel aan de ouders als aan jongeren, voorlichting gegeven over sexting, grooming en loverboys, pesten en digiveiligheid.

Hoofdstuk 5: Werk en Inkomen

Waar staat de ChristenUnie voor?

Ons werk is de plek waar talent en verantwoordelijkheid tot hun recht komen. Helaas heeft Heerenveen een hogere werkloosheid dan het landelijke gemiddelde en is het moeilijk om aan een baan te komen. Er zijn daarnaast teveel mensen die ondanks een baan dicht bij of onder de armoedegrens leven. De ChristenUnie vindt dat niemand in Heerenveen aan zijn of haar lot mag worden overgelaten.

Dit vraagt niet alleen om een goede manier van omgaan met de sociale zekerheid, maar vooral om het scheppen van randvoorwaarden waarbinnen mensen zelf aan perspectief kunnen werken. De ChristenUnie zet zich in voor positief bijstandsbeleid door bijvoorbeeld experimenten met sociale coöperaties, regelluwe zones en vormen van regelarme bijstand.

Aan het werk

De ChristenUnie vindt het belangrijk te benadrukken dat mensen meer zijn dan alleen hun verdienvermogen. Vrijwilligerswerk of andere vormen van participatie kan, zeker voor het welbevinden van iemand, heel waardevol zijn. En voor de maatschappij.

Met de Participatiewet is de rol van het SW-bedrijf veranderd. Dit vraagt een zorgvuldig proces waarbij expertise niet verloren mag gaan. Tegelijk zijn gemeenten verplicht beschut werk te bieden. De ChristenUnie is voor een coöperatieve samenwerking tussen sociale werkplaats en werkgevers.

Voor nieuwkomers is het voor een goede integratie van belang dat zij snel aan de slag kunnen. Ook hier geldt: hoe eerder, hoe beter. Aan vluchtelingen wordt maatwerk geboden om een opleiding te volgen, een leerwerktraject te doen of stage te lopen.

- ⊕ De gemeente neemt verantwoordelijkheid voor voldoende participatiebanen.
- ⊕ De gemeente zoekt in samenwerking met het bedrijfsleven naar kwalitatief goede en voldoende beschutte werkplekken.
- ⊕ Als de gemeente helpt, mag een tegenprestatie worden verwacht. Daarbij is het belangrijk dat zo veel mogelijk wordt ingezet op kennis en talenten van mensen.
- ⊕ Ondernemers en bedrijven die aantoonbaar succesvolle (re-)integratietrajecten (leerwerktrajecten) bieden worden beloond.
- ⊕ De gemeente moet stoppen met de focus op alleen het verdienvermogen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- ⊕ De gemeente zet zich extra in om mensen met psychische klachten aan het (vrijwilligers)werk te krijgen, door het inzetten van 15 IPS-trajecten per jaar. In Heerenveen komt een lokaal experiment met regelarme bijstand binnen de grenzen van de wet.
- ⊕ In Heerenveen komt maximale ruimte voor alternatieve re-integratietrajecten, bijvoorbeeld door het instellen van regelluwe zones en door het mogelijk te maken een eigen bedrijfje of onderneming te starten met behoud van uitkering.

- + De gemeente Heerenveen voert het Inclusief herontwerp uit voor haar eigen ambtenarenapparaat. Hiermee worden nieuwe werkplekken gecreëerd voor mensen met een arbeidsbeperking.

Armoede en preventie

Ook in Heerenveen leven kinderen in armoede. Veelzeggend is dat 60 procent van deze arme kinderen, werkende ouders heeft. De ChristenUnie wil armoede bestrijden. Armoede leidt vaak tot sociale problemen en slechtere schoolprestaties. Bovendien veroorzaakt armoede veel stress. Gezinnen met kinderen verdienen extra aandacht. Een vicieuze cirkel van achterstand, waarbij armoede van generatie op generatie overgaat, moet zoveel mogelijk worden doorbroken.

- + Er moet doelgerichte en laagdrempelige voorlichting over geld en budgetbeheer aangeboden worden op ontmoetingsplekken in de wijken.
- + De gemeente spreekt met woningcorporaties en energieleveranciers af dat betalingsachterstanden tijdig worden gemeld en er pas tot (dreigen met) afsluiting of huisuitzetting wordt overgegaan nadat eerst actief hulp is aangeboden, zeker bij gezinnen met kinderen. De gemeente kijkt ook kritisch naar het eigen gedrag als schuldeiser.
- + De toegang tot preventief budgetbeheer voor kwetsbare groepen wordt zo laagdrempelig mogelijk gemaakt.
- + O.a. scholen en sportverenigingen wordt gevraagd alert te zijn op signalen van armoede bij kinderen en deze te melden bij het (sociaal) wijkteam.
- + Compensatieregeling voor chronisch zieken en mensen met een beperking.
- + Bij regelingen voor minima moet de gemeente rekening houden met de groep die qua inkomen net boven de bijstandsnorm zit.
- + Eén schuldenaar, één regisseur.

Schulden

De gemeente moet snelle en toegankelijke schuldhulpverlening bieden. Ingewikkelde bureaucratie moet zoveel mogelijk worden vermeden.

- + Na aanmelding kan iemand binnen twee weken bij de schuldhulpverlening terecht.
- + Wachttijden worden zoveel mogelijk benut. Bijvoorbeeld door mensen 'huiswerk' te geven, maar ook actief samen te werken met partners als Schuldhulpmaatje, maatschappelijk werk, de Voedselbank of de diaconie.
- + De gemeente maakt als regisseur concrete afspraken met deze partners om de hulp te stroomlijnen en biedt ondersteuning aan.
- + Bij dakloosheid door huurschuld wordt gewerkt aan een gezamenlijke oplossing met woningcorporaties. Corporaties mogen zich niet als preferente schuldeiser opstellen. Gezinnen met kinderen die te maken hebben met (dreigende) dakloosheid komen in aanmerking voor urgentie.
- + In sommige gevallen moet het mogelijk zijn om schulden af te lossen door maatschappelijke inzet.

Hoofdstuk 6: Kunst, cultuur en sport

Waar staat de ChristenUnie voor?

Cultuur vormt de ziel van de stad of het dorp. In cultuur wordt de historie van de gemeente en de manier van samenleven weerspiegeld. In de cultuursector werken professionals en amateurs samen aan het mooier maken van onze samenleving. In cultuur vinden mensen ontspanning en betekenis. Cultuur draagt bij aan een juiste balans tussen in- en ontspanning. De ChristenUnie ziet meerwaarde in groepen mensen die gezamenlijk hun vrije tijd besteden en zet daarom in op het ondersteunen van verenigingen rondom cultuur. Daarbij vindt de ChristenUnie het belangrijk dat kinderen zich leren uitdrukken in muziek, dans en creativiteit. Dat draagt bij aan de individuele ontwikkeling van kinderen en jongeren en daarmee aan een krachtige en creatieve samenleving. De inzet van de gemeente dient gericht op het stimuleren van deelname, kennismaking en aansluiting van cultuur op het onderwijs aan kinderen en jongeren.

De ChristenUnie pleit voor cultuur en sport in de breedte: bereikbaar en betaalbaar voor iedereen. Investeren in dure cultuurgebouwen is soms nodig, maar moet kritisch beoordeeld worden op nut, noodzaak en de financiële haalbaarheid en houdbaarheid op lange termijn.

- + Kinderen uit gezinnen in armoede in Heerenveen kunnen via de stichting Leergeld deelnemen aan muzieklessen en/of sport. De gemeente heeft hier passend beleid voor.
- + Evenementen in Heerenveen moeten veilig en gezond zijn. Niet alleen zijn ze goed toegankelijk, maar ook komen er heldere (subsidie)afspraken over afval/duurzaamheid, geluid en volksgezondheid (drank/drugs). Bij elk evenement worden de organisatoren verplicht om oorbescherming ter beschikking aan het publiek te stellen.
- + De gemeente stimuleert samenwerking tussen scholen en culturele voorzieningen.

Monumentenbeleid en musea

Cultuur legt de verbinding tussen verleden, heden en toekomst. Het bewaren en beschermen van objecten, gebouwen, monumenten, documenten en gegevens uit de al dan niet lange lokale en regionale geschiedenis vindt zorgvuldig plaats. Eventueel wordt hiervoor ondersteuning gegeven aan musea en archieven. Musea hebben een cultuurhistorisch belang. Enerzijds om te bewaren en te beheren, anderzijds om door te geven en te leren. Het biedt ook kansen om mensen te (re)activeren. Wellicht kan de regio een rol spelen bij de bekostiging of kunnen derde (particuliere) partijen worden aangetrokken.

Kerken zijn als religieus erfgoed vaak beeldbepalend en drager van onze culturele identiteit. De komende jaren zullen meer kerkgebouwen hun functie verliezen. Ze komen leeg te staan of kampen met achterstallig onderhoud. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat dat er lokaal zicht is op het aantal kerken en de staat ervan. Vooral ook om kansen voor herbestemming niet te missen en samen met de provincie op tijd in te zetten op behoud van het religieus erfgoed.

- + De gemeente ontwikkelt samen met de provincie een visie over de toekomst van leegstaande/monumentale kerkgebouwen in Heerenveen.
- + De ChristenUnie is geen voorstander van een 'automatische' 1%-norm van de bouwsom om deze voor kunst te bestemmen. Particuliere initiatieven hebben de voorkeur.

Bibliotheken

Bibliotheken zijn van belang voor het leesonderwijs aan onze kinderen, het bestrijden van laaggeletterdheid en bieden alle inwoners leesplezier en toegang tot informatie (ook digitaal). Bibliotheekvoorzieningen staan echter meer en meer onder druk. Sluiting van buurt/dorpsvestigingen moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Multifunctioneel en innovatief denken kan ook hier de oplossing zijn. Samenwerking met scholen verdient aandacht. De mogelijkheden van (uitbreiding van) inzet van vrijwilligers kunnen worden onderzocht.

Gebouwen en sportvelden

Beleid op de gebieden sport, cultuur en recreatie richt zich vooral op stimulering van deelname, ondersteuning en faciliteren van verenigingen en initiatieven. Er moet sprake zijn van een gedegen voorzieningen- en accommodatiebeleid. Daarbij zet de ChristenUnie in op toegankelijkheid en bereikbaarheid. Zowel financieel als praktisch.

De focus van de gemeente dient te liggen op de breedtesport en amateurverenigingen, en niet op de topsport en geprofessionaliseerde instellingen. De gemeente moet goed in beeld hebben wat de behoeften zijn aan voorzieningen op het gebied van sport en daar een (financiële) meerjarenplanning voor maken. Accommodaties zijn kostbaar en het is van belang dat verenigingen in redelijkheid bijdragen aan exploitatie en onderhoud.

In het accommodatiebeleid van de gemeente wordt getracht alle verenigingen op een passende en eerlijke, maar ook financieel gedegen wijze te bedienen.

Gebouwen worden zo veel mogelijk multifunctioneel benut, enerzijds om het gebruik te optimaliseren, anderzijds om dwarsverbanden tussen (brede) scholen, sportverenigingen, kinderopvang, peuterspeelzalen, bibliotheken, muziekscholen, zorginstellingen, etc. te benutten en samenwerking te versterken. Soms is er een goede samenwerking met recreatieondernemers mogelijk.

- + De ChristenUnie wil dat de exploitatielasten van accommodaties naar beneden gaan door in te zetten op lagere energielasten door het verduurzamen van gebouwen en lichtinstallaties. Bij nieuwe aanbestedingen willen wij dit nadrukkelijk betrekken in de bouwplannen en bij groot onderhoud hiervoor advies inwinnen. Dit stimuleert tevens de werkgelegenheid.
- + Stem accommodatiebeleid af met omliggende gemeenten om na te gaan waar je elkaar kunt versterken en waar je elkaar niet moet beconcurreren.

Sportstimulering

Sporten is niet alleen gezond en leuk, maar sport verbindt ook. Sportstimulering en specifiek het betrekken van minima, ouderen, mensen met een beperking en mogelijk andere doelgroepen is

daarom een speerpunt. De ChristenUnie pleit voor open clubs met een sterke verbinding tussen het sociale en het gezondheidsdomein.

Het creëren of uitbreiden van fiets-, vaar-, wandel-, nordic walking en/of hardlooproutes is een doeltreffende en kostenvriendelijke manier om zowel bebouwde als natuurlijke omgeving voor recreatie en beweging toegankelijk te maken. Zeker als dit in regionaal verband uitgewerkt wordt. Aanleg van vaar- en kanoroutes kan (mede) gefinancierd worden door private partijen.

- ⊕ In het beleid van de gemeenten wordt ruim aandacht geschonken aan voorlichting aan minima zodat regelingen optimaal benut worden om sport- en cultuurdeelname mogelijk te maken (bijvoorbeeld jeugdsportfonds en participatiefonds).
- ⊕ Alcohol, roken en sport gaan niet samen. Het alcoholgebruik in sportkantines tijdens en aansluitend aan sportactiviteiten wordt ontmoedigd. Een alcoholconvenant tussen de gemeente en sportverenigingen kan hier een mooi instrument voor zijn.
- ⊕ Haalbaarheid van een buurtsportcoach om de verbinding tussen sport, onderwijs en zorg te bevorderen.
- ⊕ Elk kind in Heerenveen heeft aan het einde van de basisschoolleeftijd het zwemdiploma.

Hoofdstuk 7: Economie

Waar staat de ChristenUnie voor?

De lokale overheid speelt, samen met kennisinstellingen, het bedrijfsleven en andere overheden, een belangrijke rol in de versterking van de regionale arbeidsmarkt en de (regionale) circulaire economie. Een sterke economie is een randvoorwaarde en een middel om andere doelen te realiseren. De economie draait niet alleen om groei en consumeren, maar ook om kwaliteit van leven. Een economie is volgens de ChristenUnie pas gezond als iedereen een kans krijgt en verantwoordelijkheid neemt, er coöperatieve relaties ontstaan, als werken en vrije tijd in balans zijn, als groei groen is en grenzen kent.

Het MKB is onmisbaar voor werkgelegenheid, de lokale economie, voor ontwikkelingen van producten en voor de leefbaarheid. De ChristenUnie komt op voor ondernemers.

De ChristenUnie in Heerenveen wil blijven investeren in goede infrastructuur en betere bereikbaarheid. Ook digitaal. De gemeente moet goede voorwaarden scheppen om lokaal en regionaal en (maatschappelijk) verantwoord ondernemerschap te stimuleren. Zij stelt zich op als een partner voor ondernemers.

- + De gemeente spant zich extra in om bedrijven naar Heerenveen te halen.
- + Alle inzet is gericht op het aantrekken van duurzame werkgelegenheid.
- + Maximale inzet om bedrijven uit Heerenveen lokaal werk te geven.
- + Zorgen voor minder regels en starten met regelvrije zones.
- + Samen met de Provincie starterskredieten en een garantiefonds faciliteren om start-ups te houden.
- + Er komt een investeringsfonds voor circulaire bedrijven en productontwikkeling. Sociale ondernemers krijgen een grotere kans bij aanbestedingen en overheidsinkoop. Bij alle aanbestedingen is social return een voorwaarde.
- + Het MKB moet eerlijk toegang krijgen tot gemeentelijke aanbestedingen.
- + De ChristenUnie wil dat de gemeente ondernemers niet frustreert, maar motiveert door alle ondernemers binnen 30 dagen te betalen.
- + De gemeente faciliteert indien mogelijk initiatieven om breedband in het buitengebied aan te leggen.

Duurzame bedrijventerreinen

De ChristenUnie zet zich in voor de samenwerking tussen ondernemers in het Heerenveens Ondernemersfonds om het gebied up-to-date te houden en maatschappelijk ondernemen te stimuleren. De gemeente zet zich in voor goede faciliteiten met oog voor een duurzame inrichting.

- + Bedrijventerreinen in Heerenveen hebben goede faciliteiten (parkmanagement / gezamenlijke parkeeroplossingen) en zijn digitaal goed bereikbaar (glasvezel).

- ⊕ Bedrijfsterreinen worden duurzaam ingericht. Bij voorkeur functioneren zij klimaatneutraal.
- ⊕ Bedrijventerreinen zijn optimaal ontsloten voor openbaar vervoer en fietsverkeer.
- ⊕ Geen nieuwe bedrijventerreinen, als er geen duurzame oplossing is voor leegstand op oude bedrijventerreinen.

Bloeiende binnensteden

De detailhandel verandert van aard en structuur. Hierop moet worden ingespeeld, waarbij aandacht uit moet gaan naar de leefbaarheid van de kernen en de sociale veiligheid van winkelstraten (wonen boven winkels).

- ⊕ Er komen geen winkelcentra in het buitengebied (grootschalige winkels/ outletcentra) om een levensvatbare middenstand overeind te houden.
- ⊕ Door een (gezamenlijke) aanpak van winkelcriminaliteit en een goed winkellocatiebeleid wordt de positie van (kleine) winkeliers verbeterd.
- ⊕ In de dorpen worden functies zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk gecombineerd (detailhandel, bibliotheek, bank etc.).
- ⊕ Geen gedwongen winkelopenstelling op koopzondagen, maar winkeliers de vrijheid geven.
- ⊕ Een supermarkt in Skoatterwald is onontbeerlijk. De gemeente stelt zich soepel op richting ondernemers die een supermarkt in deze wijk willen vestigen.

Recreatie en toerisme

Toerisme is essentieel voor werkgelegenheid en inkomen in dorpen en stad. Akkrum is een parel voor de Friesche watersport. De ChristenUnie is voor het versterken van deze toeristische plaats (samen met omliggende plaatsen Aldeboarn en Nes) en de daaraan gerelateerde werkgelegenheid.

- ⊕ Naast de ontsluiting van toeristische trekpleisters wordt ingezet op een optimale ontsluiting van fietsverbindingen, voor zowel recreatie als woon-werkverkeer.
- ⊕ Inzet op gebiedspromotie (stad, dorp of gebied) samen met inwoners en lokale ondernemers.
- ⊕ Feanetië biedt veel mogelijkheden voor recreatie en toerisme. Het plan moet verder worden onderzocht.

Gezonde agrarische sector

Voedsel is een geschenk van God aan mensen. Boeren en tuinders werken aan goed en gezond voedsel en hebben een nauwe verbondenheid met de schepping. De ChristenUnie is trots op onze agrarische sector en heeft hart voor boeren en tuinders. Een toekomstbestendige agrarische sector heeft een gezonde economische basis, is innovatief, gaat zorgvuldig om met bodem, grondstoffen en energie en produceert in balans met dier en leefomgeving. Jonge boeren en tuinders verdienen een goede toekomst.

- ⊕ Bij het opstellen van de visie op het buitengebied wordt ingezet op een toekomstbestendige agrarische sector.
- ⊕ De ChristenUnie vindt dat landbouwbedrijven zich primair moeten richten op de agrarische sector, op het in stand houden van het agrarisch gebied. Ondergeschikt daaraan krijgen landbouwbedrijven ruimhartig de mogelijkheid nevenactiviteiten uit te voeren zoals landschapsonderhoud, toerisme etc.
- ⊕ Landbouwondernemingen krijgen de ruimte voor een moderne bedrijfsvoering door investeringen mogelijk te maken, voor zover deze een bijdrage leveren aan duurzaamheid, dierenwelzijn, energiebesparing, milieu en landschap.
- ⊕ Boeren krijgen een adequate vergoeding voor natuur- en landschapsbeheer en weidevogelbeheer.
- ⊕ De gemeente Heerenveen heeft beleid op het gebied van dierenwelzijn.
- ⊕ Voor nieuwe bedrijven in de categorie niet-grondgebonden intensieve veehouderij is in onze gemeente geen ruimte. Uitbreiding van de bestaande bedrijven kan alleen in het belang van een diervriendelijker bedrijfsvoering mits het aantal dierenheden als gevolg van uitbreiding niet toeneemt.

Hoofdstuk 8: Energie, klimaat en milieu

Waar staat de ChristenUnie voor?

Wij hebben de taak om zorgvuldig om te gaan met de schepping. Vervuiling van de lucht, verspilling van materialen en uitputting van hulpbronnen vormen een grote bedreiging voor de leefbaarheid, veiligheid en gezondheid. De ChristenUnie zet daarom in op een snelle en volledige energietransitie binnen één generatie. Er is geen tijd te verliezen. Een schone en circulaire economie levert veel op voor ons en voor volgende generaties: een gezondere lucht, een beter klimaat en een sterkere economie. De gemeente heeft hierin een belangrijke rol.

Wij willen zo snel mogelijk af van olie, gas en kolen en ruim baan maken voor schone energie. Energiebesparing in de industrie, gebouwde omgeving en mobiliteit wordt topprioriteit. Auto's zonder uitstoot en energieneutrale huizen worden de norm. Materialen die de Schepper ons geeft willen wij niet verspillen, maar terugwinnen en hergebruiken. Wij kiezen voor de bescherming van waardevolle natuur en een verantwoorde omgang met ruimte en landschap in Nederland.

8.1 Energieke gemeente

Verbinding lokaal-regionaal

Afstemming in de regio is essentieel, zodat je van elkaar kunt leren en slimme coalities kunt smeden (denk aan bijv. warmtevraag versus warmteaanbod). De gekozen technieken voor energieproductie moet passend zijn bij Heerenveen.

- ⊕ De Vereniging Circulair Friesland is een samenwerkingsverband tussen bedrijven, gemeenten, instellingen en organisaties die zich actief willen inzetten om een circulaire economie te realiseren. Intensieve samenwerking met deze vereniging is belangrijk om kennis en kunde te delen en concrete projecten te realiseren.

Participatie

Belangrijk is dat omwonenden nauw betrokken worden als het gaat om plannen voor energieopwekking, zoals windmolens, en kunnen meeprofiten van de voordelen. Participatie zorgt ervoor dat lusten en lasten eerlijker worden verdeeld. Participatie kan op allerlei manieren: van een gebiedsgebonden bijdrage die terugvloeit naar de lokale samenleving tot een aandeelhouderschap van inwoners/coöperatie. Belangrijk is wel dat het participeren voor iedereen bereikbaar is, dus ook voor de kleinere portemonnee.

Participatie zou hand in hand kunnen gaan met de levering van groene stroom aan inwoners/bedrijven. 'Sinnetafel', een project rond de ontwikkeling van zonneparken, is daar een mooi voorbeeld van. 'De 'Sinnetafel' is een pilot van de gemeente Heerenveen en de Provincie Fryslân. In een paar interactieve bijeenkomsten gaan zij met omwonenden, bedrijven, maar ook bijvoorbeeld milieuorganisaties, ontwikkelaars en energiespecialisten om tafel. Zij buigen zich over mogelijkheden, uitdagingen en knelpunten. Na twee sessies moet dan duidelijk zijn of een of meer zonneparken haalbaar en wenselijk zijn en onder welke voorwaarden.

Afscheid nemen van gas

Inmiddels is de aansluitplicht voor gas op woningen verdwenen. De doelstelling is dat Nederland in 2050 geen aardgas meer gebruikt. Dit betekent nogal wat voor een huiseigenaar. Gemeenten kunnen hier lokaal of regionaal op inspelen door te stimuleren dat hiervoor arrangementen gemaakt worden. Een inwoner moet op één plek terecht kunnen voor zowel technische als financiële arrangementen om zijn eigen woning aan te passen aan de toekomst. Bij de aangeboden oplossingen zou het lokale bedrijfsleven een grote rol moeten spelen. Bij het financiële arrangement kan de gemeente een rol spelen (zo mogelijk samen met de provincie) door een revolverend fonds op te richten en daardoor andere investeerders aan te trekken.

Nieuwbouw aansluiten op gas is niet toekomstbestendig. Voor nieuwbouw zijn verschillende alternatieven beschikbaar waaronder warmte-koudeopslag (WKO), stadswarmte en de lucht/water-warmtepomp. Deze alternatieven zijn duurzamer, en in veel gevallen op de lange termijn kosteneffectief. Daarom geldt voor nieuwbouw: geen gasaansluiting tenzij er écht geen reëel alternatief mogelijk is.

Zon

Het wordt tijd dat de grote lege daken van gebouwcomplexen en woningen gevuld gaan worden met zonnepanelen. De gemeente zet zich in om energiecoöperaties te starten, zodat bewoners samen met private partijen kunnen investeren in zonne-energie.

Rond het Klaverblad van Heerenveen zijn er mogelijkheden voor het ontwikkelen van zonneparken. Het gaat dan om de locaties Klaverblad Noordoost en Klaverblad Zuidoost. Heerenveen wil graag een energieneutrale gemeente worden. Bovendien ziet Heerenveen het liefst dat de energie die nodig is duurzaam en lokaal wordt opgewekt. Een lokaal zonnepark past dan prima in de ambitie van onze gemeente. De grond is er en de mogelijkheden zijn er.

Niet iedere locatie is geschikt voor een zonnepark. Er is een flink stuk gemeentegrond nodig, dat ook beschikbaar is. Klaverblad Noordoost en bij Klaverblad Zuidoost voldoen daaraan. De locatie Klaverblad Noordoost heeft verschillende mogelijkheden. Welk deel daarvan beschikbaar is als zonnepark en welk deel voor andere bestemmingen (bedrijfsontwikkeling en agrarische grond) is onderwerp van de discussie aan de Sinnetafel.

Klaverblad Zuidoost is een stuk grond van meer dan 4 ha groot, momenteel in gebruik als tijdelijke opslaglocatie en verwerkingslocatie van vrijgekomen grond. Het ligt tussen invoegstrook A32-A7 en de Mercurius bij het IBF. Aan de Noordwestkant van het Klaverblad is nu al een commerciële initiatiefnemer bezig met planontwikkeling voor een zonnepark. De grond in en direct rond het Klaverblad en bij de afslagen is van Rijkswaterstaat en niet beschikbaar voor een zonnepark.

Energiebesparing industrie

De lokale industrie wordt uitgedaagd om met elkaar een energiebesparingsconvenant te sluiten. Door samen te werken, brengen bedrijven elkaar tot ideeën en zetten ze extra stappen om energie-efficiënt te worden.

Energieopslag: Buurtbatterij

Zodra de Salderingsregeling wordt stopgezet, wordt het voor bezitters van zonnepanelen interessant om energie op te slaan in batterijen. Momenteel worden de eerste experimenten gedaan met zogenaamde Buurtbatterijen. Dit zijn gedeelde batterijen waar je als wijk gebruik van kunt maken. De gemeente zal met de netbeheerder in gesprek gaan om te onderzoeken of en waar buurtbatterijen een waardevolle inpassing kunnen krijgen.

- + Duurzaamheid pakt de gemeente Heerenveen integraal aan: het onderwerp wordt in ieder beleidsstuk waarvoor het relevant is, meegenomen.
- + In de verkeers- en vervoersplannen wordt CO₂-emissiereductie integraal opgenomen. Daarbij wordt aandacht besteed aan alternatieven voor de auto, het stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fietsverkeer.
- + In regio's waar er weinig alternatieven voor de auto zijn, zetten we in op het stimuleren en faciliteren van carpoolen.
- + De gemeente ontwikkelt samen met de provincie een strategie om de energietransitie vorm te geven.
- + De ChristenUnie stimuleert particuliere initiatieven (zoals energiecoöperaties) op het gebied van de klimaatopgave.
- + Bij grootschalige energieprojecten is gewenst dat de omgeving kan participeren.
- + Coöperaties rondom duurzaamheid/milieu van inwoners en/of bedrijven worden aangemoedigd.
- + Een inwoner moet op één plek terecht kunnen voor zowel technische als financiële arrangementen om zijn eigen woning aan te passen aan de toekomst. Bij het financiële arrangement kan de gemeente een rol spelen door te zorgen voor een fonds waaruit geleend kan worden.
- + De gemeente zorgt ervoor dat de eigen behoefte aan energie duurzaam en binnen de landsgrenzen opgewekt wordt.
- + In de komende raadsperiode wordt het gemeentelijke inkoopbeleid volledig duurzaam en eerlijk: 100% schone energie uit Nederland en producten die voldoen aan de regels van eerlijke handel.
- + LED-verlichting is de norm bij openbare straatverlichting.
- + De ChristenUnie gaat voor een zuiniger en schoner eigen wagenpark.
- + De ChristenUnie wil versneld onafhankelijk zijn van aardgas en ten minste voor 2040.
- + Met woningcorporaties wordt afgesproken dat alle sociale huurwoningen in 2030 energieneutraal (nul-op-de-meter) zijn.

8.2 Afvalinzameling

De normen voor afvalscheiding worden steeds strenger. In 2020 mag er nog 100 kilo restafval per persoon per jaar zijn. In afval zitten waardevolle grondstoffen die niet verloren mogen gaan. Beter kunnen we afval daarom zien als grondstof. Als afval goed gescheiden wordt ingezameld bij de bron, kunnen de grondstoffen worden aangeboden voor hergebruik. De ChristenUnie vindt dat er voor lastig te verwerken afvalstromen een passende oplossing moet worden geboden. Omrin Heerenveen is koploper in de circulaire economie. Zij zorgen voor inzameling, verwerking en hergebruik van afval. Want afval is een grondstof voor nieuwe producten en duurzame energie.

- ⊕ Het centraal (in de wijken) inleveren van restafval is een goede manier om afval te scheiden. Hierbij vragen we aandacht voor gezinnen (luiers), ouderen en mensen met een beperking en mensen die wonen in hoogbouw.
- ⊕ Het tegengaan van zwerfafval heeft prioriteit.
- ⊕ De gemeente stimuleert ook scholen en maatschappelijke organisaties om afval te scheiden en faciliteert hen hierin zoveel mogelijk.
- ⊕ Er wordt meegedaan aan (landelijke) bewustwordingsacties rond afval, preventie van kaugom op straat, zwerfvuil en compost.
- ⊕ Hergebruik via kringloopwinkels en afvalbrengstations wordt gepromoot.

8.3 Toekomstbestendig waterbeheer

'Leven met water' is een thema dat ook de gemeente raakt. Door de toename van versteende gebieden (woonwijken, parkeer- en bedrijventerreinen) en de toename van extreme buien ontstaat toenemende maatschappelijke en financiële schade. De extremen manifesteren zich ook in lange droge, hete periodes. Op beide zijn onze woonplaatsen niet ingericht. Het is noodzakelijk dat de gemeente een strategie ontwikkelt hoe zij hier mee omgaat en hoe de verwachte schade beperkt kan worden. Een goede samenwerking met de waterschappen is hierin onontbeerlijk.

Er moet een plan komen waarin de gemeente en het waterschap het watersysteem als één systeem beschouwen, los van de verschillende verantwoordelijkheden. Waterschappen kunnen meer binnenstedelijk investeren dan ze tot nu toe doen, immers het merendeel van hun inkomsten komt uit de bebouwde omgeving. Vervolgens kan met dit plan de samenwerking worden gezocht met de provincie en het deltaprogramma, om de noodzakelijke financiering van de projecten rond te krijgen.

- ⊕ Om de gevolgen van wateroverlast bij extreme neerslag in kaart te brengen, maar ook om tijdig te kunnen inspelen op de gevolgen van langdurige droogte, komt er in de komende raadsperiode een klimaat-adaptatieplan dat samen met het waterschap en de corporaties is ontwikkeld.

- ⊕ Inwoners hebben een belangrijke rol als het gaat om waterberging. De gemeente werkt aan bewustwording op dit punt door burgers te wijzen op de nadelige gevolgen van het betegelen van tuinen.
- ⊕ Er wordt zoveel mogelijk ingezet op een aparte afvoer van regenwater.
- ⊕ De komende raadsperiode zetten we in op de aanpak van achterstallig rioolonderhoud.
- ⊕ De gemeente stimuleert de aanleg van groene daken en geeft zelf het goede voorbeeld. Daarmee werken we in Heerenveen aan meerdere doelstellingen tegelijk: waterberging, verkoeling, biodiversiteit en zonnepanelen leveren meer rendement.

Hoofdstuk 9: Wonen en ruimte

Waar staat de ChristenUnie voor?

Een goed en betaalbaar huis in een prettige wijk, dat is voor ons allemaal belangrijk. De beschikbaarheid van de juiste woningen is helaas niet vanzelfsprekend. Er zijn lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen, duur betaalde woningen staan onder water en de behoefte aan betaalbare huurwoningen in de vrije sector is groot. De ChristenUnie wil dat de lokale overheid met toekomstgericht woningbeleid de woningmarkt stimuleert, zodat starters een steuntje in de rug krijgen, er voldoende passende huurwoningen zijn en er ruimte is voor particuliere (nieuw)bouw.

9.1 Wonen

- ⊕ Het woonbeleid van de gemeente Heerenveen moet gebaseerd zijn op de actuele vraag én op toekomstige ontwikkelingen. In de gemeentelijke woonvisie wordt daarom integraal naar de lokale woningmarkt gekeken en worden de noodzakelijke maatregelen beschreven. Naast woningcorporaties, krijgen ook wijkraden en huurdersverenigingen wat de ChristenUnie betreft een prominente rol bij het opstellen van deze visie.
- ⊕ De gemeente Heerenveen ontwikkelt een visie op particuliere (kamer) huur.
- ⊕ Door middel van een woonvisie met ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen voert de gemeente een integraal en duurzaam woonbeleid. Levensloopbestendige woningen zijn de norm.
- ⊕ Heerenveen bouwt zoveel mogelijk levensloopbestendige woningen en wijken, ondersteund door een goede infrastructuur (sociaal-culturele activiteiten en zorgondersteuning). Eventuele belemmeringen in de regelgeving worden zoveel mogelijk weggenomen.
- ⊕ Renovaties worden door woningcorporaties aangegrepen om woningen levensloopbestendig te maken.
- ⊕ Ouderen in een koopwoning kunnen gebruik maken van een Blijverslening om de woning aan te passen zodat ze er, ondanks toenemende lichamelijke beperkingen, kunnen blijven wonen.
- ⊕ Woningen worden duurzaam gebouwd en de gemeente zet in op verduurzaming van bestaande woningen (nul-op-de-meter).
- ⊕ Heerenveen biedt starters de mogelijkheid gebruik te maken van de starterslening en het starterscontract. Dit zijn goede instrumenten om (door)starters op de woningmarkt net dat zetje te geven om wel een woning te kunnen kopen en zo de doorstroming te bevorderen op de huizenmarkt.
- ⊕ De duurzaamheidslening is in Heerenveen beschikbaar.
- ⊕ Er wordt regionaal samengewerkt tussen gemeenten als het gaat om wachtlijstbeheer, nieuwbouw en studentenhuisvesting.

Toekomstige generaties

Keuzes die we nu maken, hebben gevolgen voor de leefomgeving van toekomstige generaties. De gemeente heeft hierin een belangrijke regierol. Ecologische, economische en demografische ontwikkelingen (krimp en/of groei) maken het mogelijk en noodzakelijk dat er een omslag komt: van sloop en nieuwbouw naar hergebruik, van bebouwen van de open ruimte naar hergebruik en herstructurering van al bebouwd gebied. De gemeente Heerenveen zal duidelijke keuzes moeten maken. Ruimtelijke ordening is bij uitstek het onderwerp waar burgers bij betrokken moeten worden, want het gaat tenslotte over de kwaliteit van de eigen leefomgeving.

Structurele versterking van de (wijk)economie en bereikbare voorzieningen houden krimpregio's leefbaar. Ook is het belangrijk dat de infrastructuur op orde is, zoals publiek vervoer en snel internet.

- ⊕ Leegstaand gemeentevastgoed wordt in samenspraak met de gemeente beschikbaar gesteld als *start-up co-working spaces* die met behulp van collectieve huurovereenkomsten aantrekkelijk zijn als bedrijfsverzamelgebouw.
- ⊕ De gemeente ontwikkelt een plan van aanpak 'asbestsanering' zodat alle daken in Heerenveen voor 2024 asbestvrij zijn. Hiervoor wordt samenwerking met de Provincie gezocht.
- ⊕ In Heerenveen komt er ruimte voor de bouw van zogenaamde Tiny Houses.

Woningcorporaties

De ChristenUnie wil dat de gemeente Heerenveen woningcorporaties de ruimte geeft om innovatief, vraaggericht en toekomstbestendig te bouwen, maar vraagt daarbij wel duidelijke kaders via een gemeentelijke woonvisie. In deze woonvisie moet aandacht zijn voor ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen. De komende raadsperiode moet er een plan zijn hoe de bestaande woningvoorraad volledig verduurzaamd wordt. Tegelijkertijd is het goed als corporaties van de keuzes die zij maken nadrukkelijker verantwoording afleggen aan de lokale samenleving (via hun bewoners, via de gemeentelijke aansturing).

Woningcorporaties dragen zorg voor voldoende sociale huurwoningen. Woningcorporaties spelen ook een rol op de koopmarkt. De ChristenUnie zet in op toename van 'sociale koop'. Het is goed dat er steeds meer goedkope koopwoningen komen, waarbij woningcorporaties via Verenigingen van Eigenaren medeverantwoordelijk blijven voor het beheer en de woningen uiteindelijk ook weer terugkopen. Dit helpt de kloof tussen huren en kopen dichten. Woningcorporaties hebben een blijvende taak ten aanzien van de leefbaarheid, op het niveau van de buurt en de wijk. Daarbij organiseren corporaties het leefbaarheidsbeleid niet alleen voor, maar vooral mét de bewoners in Heerenveen.

- ⊕ De gemeente besteedt in de prestatiecontracten met de woningcorporaties aandacht aan de beschikbaarheid van goede sociale huurwoningen, de leefbaarheid in wijken en de sociale koopsector.

- ⊕ De gemeente Heerenveen stelt met de woningcorporaties doelen op gericht op het verbeteren van de energiehuishouding van woningen.
- ⊕ In de woonvisie komen duidelijke afspraken met de corporaties te staan over de volledige verduurzaming van de woningvoorraad.

9.2 Ruimte

De openbare ruimte is van ons allemaal. Vanouds beheert de gemeente de ruimte, maar dat kan ook heel goed door bewoners gedaan worden. Als de bewoners het zelf doen, wordt de kwaliteit van het groen hoger en de wijk leuker: de wijk wordt beter onderhouden en het versterkt de sociale samenhang. Iedereen wenst een leefomgeving waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Maar daarvoor moet je wel goede afspraken met elkaar maken.

Omgevingswet

Naar verwachting treedt de Omgevingswet in 2021 in werking. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Doel van deze wet is het eenvoudiger maken van regels en meer ruimte bieden voor participatie. De ChristenUnie maakt zich zorgen over de toekomstige rol van de gemeenteraad. Naar het zich laat aanzien zal deze nieuwe wetgeving ten koste gaan van bevoegdheden en invloed van de volksvertegenwoordiging op het ruimtelijk beleid. Bij ontwikkelingen die strijdig zijn met het omgevingsplan zal de gemeenteraad minder kunnen betekenen voor de burger. De gemeente zal zich de komende jaren goed moeten voorbereiden en moeten anticiperen op de invoering van de nieuwe Omgevingswet. De gemeenteraad dient, als volksvertegenwoordigend bestuursorgaan, bij het vaststellen van een Omgevingsvisie en het Omgevingsplan zoveel mogelijk bevoegdheden te houden.

Structuurvisie en Bestemmingsplannen

Tot de invoering van de Omgevingswet gelden nog de structuurvisies en bestemmingsplannen. In een structuurvisie worden afwegingen gemaakt voor het toekomstig ruimtelijk beleid. Daarin dienen keuzes te worden gemaakt over de gewenste ruimtelijke ontwikkeling op de lange termijn met als doel de kwaliteit van de gemeentelijke leefomgeving te verhogen. Het is het richtinggevende document waarin op hoofdlijnen voor overheden, maatschappelijke organisaties, private partijen en burgers duidelijk wordt welk ruimtelijk beleid de gemeente, provincie of het Rijk nastreeft. Bij het ontwikkelen van structuurvisies is een open dialoog met de samenleving van belang. Het bestemmingsplan is het juridische zwaartepunt van het ruimtelijke beleid. Met behulp van het bestemmingsplan moet de leefbaarheid van dorpen en wijken worden bevorderd. Oude bestemmingsplannen moeten getoetst worden aan nieuwe ontwikkelingen en digitaal beschikbaar komen. De gemeenteraad dient bij nieuwe bestemmingsplannen vooraf duidelijke kaders te stellen.

De energietransitie gaat een grote impact hebben op onze ruimtelijke inrichting. In het duurzame tijdperk gaan we allemaal wat merken van energieopwekking. De ChristenUnie wil meer ruimte voor ruimte op de politieke agenda. Inrichting van de ruimte moet aansluiten bij het eigen karakter van landschappen, dorpen en steden. Daarom is het belangrijk dat ruimtelijke

beslissingen zo lokaal mogelijk worden genomen, met veel aandacht voor participatie van burgers, bedrijven en belangenorganisaties.

- + De gemeente anticipeert op de invoering van de nieuwe Omgevingswet door het bestuurlijk ambitieniveau te bepalen en te investeren in scholing van ambtenaren en raadsleden.
- + De gemeente wijst deelgebieden aan waar ervaring opgedaan wordt met het werken onder de nieuwe Omgevingswet.
- + Bij de voorbereidingen op de Omgevingswet werkt de gemeente nauw samen met de Provincie en de waterschappen.
- + Door middel van een (beeld)kwaliteitsplan kan een gemeente samen met haar inwoners afspraken maken over de openbare ruimte.
- + De gemeente geeft ruimte aan inwoners om hun wijk of straat in eigen beheer te onderhouden.
- + Open landschappen mogen niet steeds kleiner worden. De gemeente gaat verrommeling, versnippering en opdringerige zichtlocaties langs wegen tegen.
- + De gemeente formuleert in de komende periode haar eigen visie op het energielandschap in Recreatiegebieden in en om de stad en doet investeringen in wandel- en fietsgebieden.
- + De ChristenUnie vindt goed beheer en onderhoud belangrijk. Het wegwerken van de onderhoudsachterstand van bruggen en viaducten heeft prioriteit.

Natuur

De ChristenUnie zet zich in voor het behoud van het landschap, de plattelandscultuur en voor de bescherming van het milieu en de biodiversiteit. Natuur is kwetsbaar en kan niet voor zichzelf spreken. Er zijn dus regels nodig om de natuur te beschermen. De gemeente moet bijdragen aan behoud, verbetering en een harmonieuze ontwikkeling van de leefomgeving.

- + Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met (historische) landschappelijke elementen.
- + Er worden niet bezuinigd op natuur- en milieueducatie.
- + De ChristenUnie pleit voor een revolverend landschapsfonds: een fonds waaruit geleend kan worden om de ontwikkeling van landschapsplannen financieel te ondersteunen.
- + De ChristenUnie wil dat natuur zo 'beleefbaar' en toegankelijk mogelijk wordt door aanleg en onderhoud van goede wandel- fiets- en beleefpaden.
- + Samenwerking tussen provincie, gemeente, waterschappen, agrarische sector, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en land- en tuinbouworganisaties wordt gestimuleerd.
- + De ChristenUnie wil dat bij het onderhoud van bermen en de inrichtingen van het landschap nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de stand van de bijen, vlinders en insecten.
- + De gemeente sluit aan bij de provincie door ondertekening van het provinciale actieplan met als doel het stimuleren van groei van het aantal insecten.

- ⊕ De gemeente creëert een netwerk van insectvriendelijke gebieden en verbindt deze gebieden. Het groenbeheer wordt dusdanig georganiseerd dat biodiversiteit optimaal behouden blijft.
- ⊕ De gemeente stemt het maaien van de bermen af op de bloeitijd van de planten.
- ⊕ De ChristenUnie wil laten onderzoeken welke maatregelen de gemeente kan nemen om binnen de gemeente Heerenveen het gebruik van bestrijdingsmiddelen te verminderen.
- ⊕ De gemeente Heerenveen sluit zich aan bij het provinciale actieplan om het gebruik van bestrijdingsmiddelen te verminderen.

Hoofdstuk 10: Mobiliteit

Waar staat de ChristenUnie voor?

Mobiliteit brengt mensen bij elkaar en is nodig voor een sterke economie. Mobiliteit is in ontwikkeling vanwege digitale innovatie in het verkeer, de financiële houdbaarheid van het huidige openbaar vervoer, de opkomst van elektrische vervoersmiddelen (fiets en auto) en het nog steeds groeiende aantal auto's op de weg. De mobiliteit mag steeds minder negatieve impact hebben op de kwaliteit van onze leefomgeving en de leefbaarheid. Om die reden is de ChristenUnie voorstander van het weren van vervuilende auto's (en scooters) op wegen met een hoge luchtvervuiling. Bijvoorbeeld door het instellen van een milieuzone.

We kiezen voor verduurzaming van de mobiliteit, vermijden van overbodig verkeer, een betere benutting van de bestaande infrastructuur en het beter met elkaar verbinden van de verschillende vervoerssoorten: auto, publiek vervoer en fiets bij het personenvervoer en scheep- en binnenvaart, spoor en weg bij het goederenvervoer. De lokale overheid heeft de verantwoordelijkheid (samen met de provincie en het Rijk) om te zorgen voor infrastructuur van een kwalitatief hoog niveau.

Fiets

- + De ChristenUnie wil een ambitieuze invulling van de fietsagenda voor Heerenveen.
- + In de gemeente wordt een lokale fietsagenda ontwikkeld vanwege het toenemende belang van het (elektrische) fietsverkeer. Belangrijke thema's in deze agenda zijn: veiligheid, parkeren, fiets delen en elektrisch fietsen.

Voetgangers

- + Voor ouderen en anderen die minder mobiel zijn worden de looproutes naar het centrum, belangrijke ontmoetingsplekken en (zorg)voorzieningen zoveel mogelijk aangepast naar hun behoeften (comfortzones).

Openbaar vervoer

- + Bij de transformatie van het openbaar vervoer naar publiek vervoer vindt de ChristenUnie de bereikbaarheid van de (kleine) kernen en wijken een belangrijk punt. De provincie is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer, de gemeente voor andere vormen van publiek vervoer, zoals het leerlingenvervoer. De ChristenUnie vindt dat de gemeente en haar inwoners betrokken moeten worden bij de te maken keuzes.
- + OV-bereikbaarheid van alle kernen. Samen met de Provincie en gebruikmakend van nieuwe mobiliteitsvormen willen we werken aan een dekkende bereikbaarheid.
- + Bushaltes zijn toegankelijk voor ouderen en gehandicapten.
- + Bij aanbesteding OV zet Heerenveen in op schone bussen.
- + Waar mogelijk worden combinaties met het doelgroepenvervoer gezocht (regiotaxi's, scholierenvervoer, wmo-vervoer).
- + OV-fietsverhuur op alle OV-knooppunten.

- ⊕ Sociale veiligheid in de omgeving van haltes, stations en parkeerplaatsen wordt bevorderd.
- ⊕ Er wordt zo mogelijk aangesloten bij digitale platforms die privaat en publiek vervoer verbinden.
- ⊕ De dienstwijziging van de NS heeft zeer nadelig uitpakt voor de treinreizigers die gebruik maken van station Akkrum; de ChristenUnie wil dat het College er bij Gedeputeerde Staten en de Nationale Spoorwegen op aandringt dat de dienstregeling zodanig aangepast wordt dat de reistijd en het aantal overstappen hersteld wordt naar de situatie voor 10 december 2017.

Parkeren

- ⊕ Parkeergeld wordt zoveel mogelijk aangewend om de kwaliteit van de openbare ruimte/parkeergelegenheid/wegen en fietspaden te bevorderen.
- ⊕ Bij het bouwen en onderhouden van parkeergarages is (sociale) veiligheid een belangrijk item.
- ⊕ Bij de aanleg en het onderhoud van transferia moet zorgvuldig worden gezocht naar een optimale aansluiting op het reguliere openbaar vervoer, vervoer per auto en fietsgebruik.
- ⊕ Er komen voldoende/meer laadpunten voor elektrische vervoersmiddelen.
- ⊕ Invoeren van betaald parkeren in woonwijken gebeurt alleen bij voldoende draagvlak van bewoners.

Verkeersveiligheid

- ⊕ Er vindt een goede registratie van ongevallen plaats, zodat de zogenaamde 'black spots' in beeld komen.
- ⊕ Paaltjes op fietspaden veroorzaken veel ongelukken. Waar de verkeersveiligheid niet in geding is, worden deze paaltjes verwijderd.
- ⊕ Snel en langzaam verkeer wordt zoveel mogelijk gescheiden.
- ⊕ Landbouwverkeer wordt zoveel mogelijk gescheiden van fietsverkeer.
- ⊕ Grotere vrachtwagens worden bij voorkeur geweerd uit het centrum.
- ⊕ De gemeente Heerenveen geeft in haar verkeersbeleid voorrang aan kwetsbare verkeersdeelnemers, zoals voetgangers en fietsen.
- ⊕ De gemeente Heerenveen werkt actief mee aan het realiseren van verkeerslessen, bijvoorbeeld op scholen en bij instellingen. De gemeente stimuleert dat scholen zich inzetten voor het verkeersveiligheidslabel.
- ⊕ Onveilige verkeerstoversteken waar veel kinderen en tieners gebruik van maken worden met spoed aangepakt. Hierbij valt te denken aan de oversteek voor de ingang van de sportvelden van de Heerenveense Boys.